

ΚΕΙΜΕΝΟ

Πανανθρώπινο μήνυμα τέχνης

Κάθε πολιτισμός έχει τα όρια και το στίγμα του στον ιστορικό χώρο και χρόνο. Μέσα ωστόσο στην ιστορία του κόσμου, το αρχαιοελληνικό αισθητικό **επίτευγμα** σημαδεύει την καταγωγή μιας τέχνης με πανανθρώπινο μήνυμα και με διαστάσεις παγκόσμιες, θα έλεγα σχεδόν εξωχρονικές. Πρώτη έκφραση της αποστασιοποίησης του ανθρώπου από την αναγκαιότητα της φύσης, χάρη στη μεταμόρφωση της ύλης σε πνεύμα, το ελληνικό πλαστικό κατόρθωμα δηλώνει την επίμονη και έλλογη προσπάθεια του καλλιτέχνη να **δαμάσει** το πάθος και τη μοίρα με τα έργα του νου και της καρδιάς, αυτά που φέρνουν τον άνθρωπο όλο και πιο κοντά στο Θεό, αυτά που τον οδηγούν δίπλα στο συνάνθρωπο.

Αποκρυστάλλωμα μιας ορθής και όρθιας σκέψης, το αρχαίο άγαλμα (μεμονωμένο ή ως αναπόσπαστο μέρος αρχιτεκτονικού συμπλέγματος) καθαγιάζει και αγλαΐζει τους χώρους της πόλης. Σήμα ανάτασης ψυχικής και ορόσημο πανάρχαιας μνήμης, θυμίζει στους πολίτες την αμέριστη ευθύνη τους για τη συνοχή της κοινωνικής ομάδας και ορθώνεται εγγυητής της ιστορικής αλληλεγγύης του συνόλου. Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας, έτσι όπως την ονειρευόταν η νεογέννητη δημοκρατία και έτσι όπως την ορίζει η πλατιά ειρηνευτική κίνηση του θεϊκού βραχίονα στο αέτωμα του ολυμπιακού ναού. Κίνηση που αναδεικνύει τον Απόλλωνα ρυθμιστή στη διαμάχη του ανθρώπου με το ζώο, με το μυθικό Κένταυρο, στην Ολυμπία, και οργανωτή της ζωής μέσα στο φως του λόγου. Το πέρασμα από το μύθο στο λόγο έγινε, χάρη στην τέχνη, άγαλμα, θέαμα και θεωρία. [...]

Το πέρασμα από το ζώο, την άγρια φύση και τους αγρούς, στο δομημένο άστυ και στην οργανωμένη πόλη, ως πούμε τη θεϊκή **μετάβαση** από την κυνηγίδα Άρτεμι στην πολιάδα Αθηνά, δηλώνει με κάθε της μορφή και σε κάθε της βήμα η αρχαία ελληνική τέχνη, πρώτη αυτή εγρήγορη του ανθρώπου στον κόσμο του ελεύθερου πνεύματος. Αυτό ίσως είναι το συνοπτικό μέγιστο μάθημα του αρχαιοελληνικού βιώματος, των ανθρώπων που πρώτοι σμίλευσαν στο ξύλο, στην πέτρα και στο μάρμαρο, τη μορφή της εσωτερικής ενατένισης, συνδυασμένη με την ιδεατή **πληρότητα** της φυσικής ομορφιάς. Μαρτυρεί για τα λεγόμενά μου το αινιγματώδες χαμόγελο του αρχαϊκού κούρου και η ανείπωτη έκπληξη στο βλέμμα της κόρης μέσα στην πολύπτυχη φορεσιά της.

Ιδού η απαρχή της προσπάθειας για γνώση και για αυτογνωσία, ιδού το πρώτο ερωτηματικό, το για πάντα αναπάντητο, ιδού η αυγή του μυστηρίου που οδήγησε τον άνθρωπο να γίνει πλάστης αθάνατου έργου, δημιουργός δηλαδή θεών. Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο. Το συντροφικό συναπάντημα του ανθρώπου με τους θεούς διδάσκει η αρχαία αισθητική, στην προσπάθειά της να αιχμαλωτίσει την τέλεια μορφή την πάντα μετέωρη και πάντα τεταμένη προς μια ιδεατή πληρότητα, προς ένα αέναο γίνεσθαι. Να γιατί η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή: είναι η τέχνη πυξίδα και σταθερός προσανατολισμός, αυτή που δεν γνώρισε αμηχανίες και αγνοεί τα αδιέξοδα, γι' αυτό και εμπνέει κάθε αναγέννηση, γι' αυτό και μένει η βάση κάθε πνευματικής παλινοόησης προς το **ουσιώδες**, δηλαδή τη δημιουργία ελευθερίας. *Ελένη Γλύκατζη-Αρβελέρ Πολιτισμός και Ελληνισμός Προσεγγίσεις, Αθήνα 2007 (Διασκευή)*

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή. Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της φράσης σε μία παράγραφο (70-90 λέξεις).

Μονάδες 10

B2. α) Να βρείτε τους δύο τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά για κάθε τρόπο (μονάδες 6).

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τέσσερις λέξεις ή φράσεις με μεταφορική σημασία (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B3. α) **επίτευγμα, δαμάσει, μετάβαση, πληρότητα, ουσιώδες:** Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

β) **έλλογη, κοντά, συνοπτικό, φυσικής, αιχμαλωτίσει:** Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

Μονάδες 10

B4. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στις παρακάτω φράσεις και να τις μετατρέψετε στο αντίθετο είδος:

Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας (μονάδες 2).

Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο (μονάδες 3).

Μονάδες 5

Γ1. Σε ημερίδα του δήμου σου με θέμα «Τέχνη και Ζωή» συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου με εισήγηση 500-600 λέξεων. Στην εισήγηση αυτή αναφέρεσαι στην προσφορά της Τέχνης στους νέους σήμερα, καθώς και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να συμβάλλει στην ουσιαστική επαφή τους με αυτήν.

Μονάδες 40

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου που σας δόθηκε (100-120 λέξεις).

Μονάδες 25

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

1. Η εξέχουσα θέση της αρχαιοελληνικής τέχνης στο χώρο και στο χρόνο
2. Η γλυπτική, για παράδειγμα, δηλώνει την κυριαρχία του πνεύματος και τη δημιουργικότητα
3. Το αρχαίο γλυπτό –προϊόν του λόγου- λειτουργεί ως δείκτης στο δημόσιο χώρο
4. Μέσα από το καλλιτεχνικό έργο εκφράζονται συλλογικές και δημοκρατικές αξίες
5. Αποτυπώνεται το πέρασμα από την πρωτόγονη φύση στο δομημένο, πολιτισμένο χώρο, στην ελεύθερα οργανωμένη πολιτεία
6. Η τέχνη είναι η έμπρακτη δημιουργική απάντηση στα αρχέγονα ερωτήματα
7. Η αρχαία τέχνη πρωτοπόρα και διαχρονικά ερεθιστική ενώνει το θείο και το ανθρώπινο αποκαλύπτει το «ουσιώδες», ανοίγει το δρόμο στην ελευθερία

Ενδεικτική περίληψη

Το κείμενο της Ελένης Γλύκατζη Αρβελέρ αναλύει τη φύση και τη λειτουργία της τέχνης ως συλλογικής έκφρασης. Με αφετηρία την αρχαιοελληνική γλυπτική ανιχνεύεται η έλλογη επεξεργασία του καλλιτεχνικού δημιουργήματος που απελευθερώνει από τη φυσική ανάγκη, δικαιώνει την ανθρώπινη σκέψη και συγκροτεί την ομάδα. Τα αρχαιοελληνικά έργα, προϊόντα του ορθολογισμού, λειτουργούν στο δημόσιο χώρο και εκφράζουν τις συλλογικές, δημοκρατικές αξίες• διακηρύσσουν το πέρασμα από την πρωτόγονη βαρβαρότητα στο δομημένο, πολιτισμένο χώρο. Πρόκειται για έργα – δείκτες του αγώνα για τη γνώση, την απελευθέρωση από τη δεσποτεία της φύσης, την ολοκλήρωση• και μάλιστα χάρη στην αισθητική τους τελειότητα παραμένουν διαχρονικά και πρωτοπόρα ερεθίσματα της δημιουργίας και της ελευθερίας.

(105 λέξεις)

B1. Η αρχαία τέχνη θα μένει πάντα πρωτοποριακά επίκαιρη και ζωντανή. Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της φράσης σε μία παράγραφο (70-90 λέξεις). **Μονάδες 10**

Η αρχαία ελληνική τέχνη, αθάνατη και πάντοτε επίκαιρη γονιμοποιεί με τη μορφή και τα θέματά της την αισθητική δημιουργία των επιγόνων. Ακόμη και τα σύγχρονα έργα, είτε πρόκειται για εικαστική ή λογοτεχνική δημιουργία είτε πρόκειται για σύγχρονες τέχνες, όπως ο κινηματογράφος, μολιάζονται από τα αρχαιοελληνικά επιτεύγματα. Αυτό οφείλεται στο ότι η αρχαία τέχνη συνέλαβε το ουσιώδες της ανθρώπινης οντότητας: την ελεύθερη και ορθολογική συγκρότηση του συλλογικού όντος. Στο αρχαιοελληνικό έργο αποτυπώνονται οι προαιώνιες ανθρώπινες αγωνίες, το ανθρώπινο δράμα που στις βασικές του διαστάσεις παραμένει αναλλοίωτο στο χρόνο.

(85 λέξεις)

B2. α) Να βρείτε τους δύο τρόπους πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με μία αναφορά για κάθε τρόπο (μονάδες 6).

β) Να εντοπίσετε στο κείμενο τέσσερις λέξεις ή φράσεις με μεταφορική σημασία (μονάδες 4). **Μονάδες 10**

α) Στην τελευταία παράγραφο εντοπίζονται:

α) επίκληση στο συναίσθημα: «ιδού το πρώτο ερωτηματικό, το για πάντα αναπάντητο, ιδού η αυγή του μυστηρίου.....έως...δημιουργός Θεών»: με την περιγραφή, το μεταφορικό και εικονοπλαστικό λόγο

β) επίκληση στη λογική: «Να γιατί.....έως....ελευθερίας»: με το επιχείρημα

β) Το κείμενο της Ε. Γλύκατζη -Αρβελέρ είναι στοχαστικό και γι' αυτό χρησιμοποιεί άφθονα σχήματα λόγου. Παραδείγματα μεταφορικών εκφράσεων:

δαμάσει το πάθος, έργα του νου και της καρδιάς, αποκρυστάλλωμα ορθής και όρθιας σκέψης, ανάτασης ψυχικής, ορόσημο πανάρχαιας μνήμης, ορθώνεται εγγυητής, ονειρευόταν η νεογέννητη δημοκρατία, φως του λόγου, η αυγή του μυστηρίου, να αιχμαλωτίσει την τέλεια μορφή, την πάντα μετέωρη..., η τέχνη πυξίδα, πνευματική παλιννόστηση.....

B3. α) επίτευγμα, δαμάσει, μετάβαση, πληρότητα, ουσιώδες: Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5).

β) έλλογη, κοντά, συνοπτικό, φυσικής, αιχμαλωτίσει: Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις (μονάδες 5). **Μονάδες 10**

α) επίτευγμα: κατόρθωμα., επιτυχία, αποτέλεσμα, δημιούργημα

δαμάσει: υποτάξει, τιθασει, κατανικήσει, συγκρατήσει, ελέγξει, κυριαρχήσει

μετάβαση: πέρασμα, μετατόπιση, μετακίνηση, αλλαγή

πληρότητα: τελείωση, ολοκλήρωση, τελειότητα, αρτιότητα

ουσιώδες: βασικό, θεμελιώδες, καίριο σημαντικό, κεφαλαιώδες, πρωταρχικό, κύριο

β) έλλογη ≠ παράλογη, άλογη, ενστικτώδης, ασυνείδητη

κοντά ≠ μακριά, απόμακρα

συνοπτικό ≠ αναλυτικό, εκτενές, διεξοδικό

φυσικής ≠ τεχνητής, αφύσικης

αιχμαλωτίσει ≠ απελευθερώσει, ελευθερώσει, αποδεσμεύσει, απαλλάξει

B4. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στις παρακάτω φράσεις και να τις μετατρέψετε στο αντίθετο είδος:

Διαγράφει ο τεχνίτης τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας (μονάδες 2).

Δάμασε η ελληνική τέχνη το ζώο πριν ανακαλύψει τον τέλειο άνθρωπο (μονάδες 3).

Μονάδες 5

α = ενεργητική σύνταξη

Τα πλαίσια μιας πάντα ευνομούμενης και ισορροπημένης πολιτείας διαγράφονται από τον τεχνίτη

β= ενεργητική σύνταξη

Το ζώο δαμάστηκε από την ελληνική τέχνη πριν ανακαλυφθεί από αυτήν ο τέλειος άνθρωπος

Γ1. Σε ημερίδα του δήμου σου με θέμα «Τέχνη και Ζωή» συμμετέχεις ως εκπρόσωπος του σχολείου σου με εισήγηση 500-600 λέξεων. Στην εισήγηση αυτή αναφέρεσαι στην προσφορά της Τέχνης στους νέους σήμερα, καθώς και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί το σχολείο να συμβάλλει στην ουσιαστική επαφή τους με αυτήν. **Μονάδες 40**

Κυρίες και κύριοι

Χαίρομαι που ο δήμος αναλαμβάνει τέτοιες πρωτοβουλίες σαν τη σημερινή ημερίδα και κυρίως χαίρομαι που ζητήθηκε η συμμετοχή ποικίλων φορέων σε αυτήν. Ένας από αυτούς είναι και το σχολείο μας το οποίο έχω την τιμή να εκπροσωπώ. Βρίσκομαι, λοιπόν, ανάμεσά σας για να πω –με τα μάτια και τον τρόπο της ηλικίας μας- τι νομίζουμε ότι μας προσφέρει η τέχνη.

Ξέρω, ξέρουμε, ότι μοιάζει παράξενο να μιλάμε για την τέχνη σε μια εποχή που κυριαρχούν τα εμπορικά υποκατάστατα τα οποία εσείς –οι μεγαλύτεροι- θεωρείτε ότι τα καταναλώνει κυρίως η γενιά μου. Ίσως φανώ παράδοξος ή αιρετικός αν σας διαβεβαιώσω ότι η τέχνη μας συγκινεί και βρίσκει τρόπους να διαπερνά τα εμπόδια και να μας γοητεύει.

α' ερώτημα

1. Η τέχνη μας βοηθάει να επικοινωνήσουμε να συνεννοηθούμε, να έλθουμε πιο κοντά. Η βίωση της αισθητικής συγκίνησης ενώνει τους θεατές / ακροατές/ αναγνώστες. Ένα μυστικό ρεύμα διαπερνά το κοινό. Η επαφή δε γίνεται με τους συνηθισμένους τρόπους, ωστόσο είναι πλήρης. Το ότι συμπάσχουμε, συμμετέχουμε στα δρώμενα μας ενώνει με πληρέστερο τρόπο από οποιαδήποτε ορθολογική επικοινωνία.
2. Μέσα από την τέχνη ξεπερνιέται η καθημερινή - μίζερη πραγματικότητα. Όσοι συμμετέχουν στο καλλιτεχνικό γεγονός απελευθερώνονται από τα δεσμά της ανάγκης, κερδίζουν υπόσταση, βιώνουν μια πρωτόγνωρη ελευθερία. Η «κάθαρση» βοηθά τους ανθρώπους ν' απελευθερωθούν από τα

- φόβο, τον οίκτο, την τυφλή μοίρα. Η ενέργεια του έργου τέχνης μπορεί να αμβλύνει διαφορές, δημιουργεί μια συλλογικότητα που ανταποκρίνεται στην ανθρώπινη ανάγκη για επικοινωνία. Η τέχνη καταργεί τη μοναξιά. Περιέχει αληθινή ανθρώπινη ουσία, ζωντανή αναντίρρητη, συγκεκριμένη: μέσα στο έργο τέχνης υπάρχει ο δημιουργός, οι ήρωες, το κοινό
3. Το γνήσιο έργο τέχνης, αυτό που απαιτεί την ενεργή παρουσία του δέκτη κι όχι την παθητική ταύτιση, καταργεί την αλλοτρίωση.
 4. Η τέχνη δεν ερμηνεύει επιστημονικά την πραγματικότητα. Αποκαλύπτει σχέσεις, διαφωτίζει την πραγματικότητα, βοηθάει τους ανθρώπους να την αλλάζουν. Όσο κι αν - ανάλογα με την εποχή - υπερσχύει αυτό ή το άλλο στοιχείο της τέχνης, το μαγικά υποβλητικό ή το λογικά διαφωτιστικό, το εκστατικό ή αυτό που αποζητά τη γνώση, αυτό που ναρκώνει ή αυτό που ξυπνά τον άνθρωπο, κάνει δυνατή τη συμμετοχή του «εγώ» στην ξένη ζωή και στην ξένη μοίρα, το κάνει ικανό να ταυτίζεται με το «άλλο», να κάνει δικό του αυτό που δεν είναι δικό του κι όμως μπορεί να γίνει.
 5. Η τέχνη ανυψώνει τον άνθρωπο από μια κατακερματισμένη σε μια ολοκληρωμένη ύπαρξη. Είναι κοινωνική αναγκαιότητα, γιατί μας βοηθάει όχι μόνο να υποφέρουμε την πραγματικότητα, αλλά να την αλλάξουμε κάνοντας τη πιο ανθρώπινη και αντάξια μας. Ο καλλιτέχνης εξωτερικεύει ανείπωτα βιώματα, καταστάσεις, σχέσεις τα διοχετεύει από το φαινομενικά απομονωμένο «εγώ» στο «εμείς». Αυτή η κοινωνικοποίηση των βιωμάτων μας επαναφέρει σε μια γεμάτη εντάσεις συλλογικότητα που σε καμία περίπτωση δεν απορροφά την ιδιαιτερότητα μας.
 6. Μέσα από την τέχνη δημιουργείται ένας καινούργιος κόσμος. Πατάει πάνω στον πραγματικό, αντλεί από 'κει το υλικό του αλλά αυτονομείται και υπάρχει παράλληλα.
 7. Με την τέχνη εξασφαλίζεται διάρκεια στο στιγμιαίο, γίνεται αιώνιο το παρόν. Η τέχνη είναι νικήτρια του χρόνου. Δεσμός του παρόντος, παρελθόντος και μέλλοντος. Γέφυρα της ατομικής και καθολικής εμπειρίας. Αγκαλιάζει όλες ανεξαιρέτα τις εκδηλώσεις της ζωής. Μέσα από τα έργα τέχνης ο άνθρωπος μπορεί να ΔΕΙ ΝΑ ΑΚΟΥΣΕΙ, ΝΑ ΑΙΣΘΑΝΘΕΙ απόψεις και πλευρές της ζωής για τις οποίες δεν είχε προηγούμενη εμπειρία. Μέσα από την τέχνη γνωρίζουμε το παρελθόν και προβλέπουμε το μέλλον. Άλλωστε τα έργα τέχνης είναι πηγή ιστορίας.

{Συνοπτικά λοιπόν σκοπός της τέχνης είναι:

- η μετάδοση των βιωμάτων, εμπειριών, συγκινήσεων.
- η ένωση με τους άλλους
- η ερμηνεία της ζωής
- η επικοινωνία με όσους θα έλθουν μετά από μας
- η αλλαγή της πραγματικότητας
- η δημιουργία ενός τέλει κόσμου όπου το κάθε τι είναι όπως θα έπρεπε να είναι}

Μ.Π. Το δρόμο για την απόλαυση της τέχνης μας τον ανοίγει το σχολείο.

Αυτό μπορεί να μας βοηθήσει να αντισταθούμε στα μαζικά υποκατάστατα· να μας δώσει την αναγκαία αισθητική καλλιέργεια ώστε όχι μόνο να κατανοούμε αλλά και να απολαμβάνουμε τη γνήσια τέχνη.

β ερώτημα: Συμβολή του σχολείου στην επαφή με την τέχνη

1. Αρκεί το σχολείο να διαφυλάξει ή και να ανανεώσει το βασικό του ρόλο. Δεν είναι άλλος από την πλούσια μόρφωση, την ολόπλευρη καλλιέργεια, τη διαμόρφωση της κρίσης
2. Αυτά σημαίνουν γενική παιδεία, επαφή με πολλούς διαφορετικούς γνωστικούς χώρους, αξιοποίηση όλων των μαθημάτων
3. Η ανάδειξη των καλλιτεχνικών μαθημάτων – μουσική, εικαστικά, λογοτεχνία- σε μαθήματα κύρια. Έχει άλλωστε αποδειχτεί ότι η αισθητική αγωγή ευνοεί και την επίδοση σε αυστηρά γνωστικά αντικείμενα.
4. Εμπλουτισμός των παραδοσιακών καλλιτεχνικών μαθημάτων με νέα: το θέατρο, ο κινηματογράφος, η φωτογραφία, ο χορός...
5. Η αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή αλλά το κυριότερο: το έμπυχο δυναμικό. Οι κατάλληλοι επιστήμονες – παιδαγωγοί του θεάτρου, της μουσικής, των εικαστικών. Η υποστήριξη και επιμόρφωση των καθηγητών...
6. Η συστηματική παρακολούθηση καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων
7. Επισκέψεις σε χώρους τέχνης, μουσεία, πινακοθήκες, μουσικούς χώρους, κτλ

8. Η ενθάρρυνση της ερασιτεχνικής μαθητικής δημιουργίας στο πλαίσιο διαφόρων σχολικών δραστηριοτήτων (θεατρικών παραστάσεων, χορωδιών, μουσικών εκδηλώσεων, εκθέσεων και διαγωνισμών).

Κυρίες και Κύριοι,

Για να αποκτήσει η τέχνη τη θέση που της ταιριάζει στο σχολείο χρειάζεται μια διαφορετική εκπαιδευτική αντίληψη και φιλοσοφία. Όσο κυρίαρχη εκπαιδευτική επιλογή θα παραμένει η μετάδοση τυποποιημένων γνώσεων, ο ανταγωνισμός, η επιτυχία στις εξετάσεις, τόσο η τέχνη θα βρίσκεται στο περιθώριο της σχολικής ζωής. Η τέχνη σημαίνει ελεύθερη έκφραση, φαντασία, πρωτοτυπία, δημιουργία, αγάπη για τη ζωή και τις ομορφιές της.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

(σ.σ: 1) Οι απαντήσεις είναι ολωσδιόλου ενδεικτικές. Ο μαθητής και η μαθήτρια –κάθε μαθητής και κάθε μαθήτρια οφείλει και πρέπει να επιχειρεί με δικό του / της λόγο και ιδέες. Η απεμπόληση αυτού του καθήκοντος που στην ουσία του είναι το θεμελιώδες ανθρωπινό δικαίωμα είναι πράξη υποταγής)

ΣΧΟΛΙΟ:

Είναι κοινή διαπίστωση ότι το κείμενο είναι απαιτητικό, υπαινικτικό στα νοήματά του, με διαπιστώσεις αρκετά συγκεχυμένες για ένα νέο παιδί. Παράλληλα έχει αρκετές επαναλήψεις και μία εκζήτηση που ενδέχεται να «τρομοκρατήσει» το μαθητή.

Βεβαίως εμπεριέχει σκέψεις και προβληματισμό αρκετά ερεθιστικό που, όμως, ενδέχεται να μείνει απροσπέλαστος από το νεαρό αναγνώστη (για παράδειγμα η πολύ ενδιαφέρουσα κρίση για το συλλογικό βάρος της τέχνης).

Είναι θετικό που επιλέχτηκε ένα άλλο –όχι δημοσιογραφικό- κειμενικό είδος που βρίσκεται πιο κοντά σε αρκετά από τα κείμενα των σχολικών εγχειριδίων.